

2020-03-16

Avsnitt 25: Digitala verktyg i undervisningen

- INFORÖST: Vi på Specialpedagogiska skolmyndigheten arbetar för att alla barn, elever och vuxenstuderande oavsett funktionsförmåga ska nå målen för sin utbildning. I podden förklarar, fördjupar och diskuterar vi specialpedagogik och ger goda råd till dig som arbetar i eller har barn som går i förskolan och skolan.
- ERIKA: Välkomna. I dag ska vi prata om användandet av digitala verktyg och hur de kan stärka förutsättningarna att lära hos elever i behov av anpassningar och stöd. Det kan bero på att man har läs- och skrivsvårigheter eller någon annan utmaning som påverkar hur man lär sig på bästa sätt. Jag som leder samtalet heter Erika Bergman och jobbar på Specialpedagogiska skolmyndigheten. Och med mig i studien har jag två rådgivare på vår myndighet som jobbar mycket med att ge stöd till skolor kring de här frågorna i hur man kan använda digitala verktyg på ett bra sätt för att stärka sina elevers lärande. Så jag vill säga välkommen till Josephine Andersson, som utgår från vårt Stockholmskontor, och till Eva Rännar, som jobbar på vårt kontor i Luleå. Varmt välkomna hit.
- JOSEPHINE: Tack.
- EVA: Tack.
- ERIKA: Mm. Jag tänker, ni jobbar båda två som rådgivare och ni är ute mycket i verksamhet och möter personal som jobbar i skolor. Vilka frågor och behov av kunskap om digitala

2020-03-16

verktyg är det ni möter när ni är ute i era olika rådgivningsuppdrag?

EVA: Mm. Ska vi börja med den vanligaste frågan?

JOSEPHINE: Ja, det tycker jag.

EVA: Den vanligaste frågan är nu, finns det någon bra app, eller finns det något bra program. Och det finns många bra appar och det finns väldigt många bra program, men det beror på i vilken situation man tänker använda det och vad behovet är. Så den frågan går inte att svara på så där rakt av. Och det är otroligt viktigt att man tänker på att en app eller ett program aldrig kan ersätta en god pedagog, även fast det kan förhöja undervisning och lärandet, definitivt. Men det är i sammanhanget man sätter in appen eller programmet och utifrån behov.

JOSEPHINE: Mm, precis. Och det man kan tänka på när det gäller appar, det är väl att man behöver tänka på att om eleven behöver många olika funktioner i appen så måste en och samma app ha alla funktioner, därför att det kan bli svårt att öppna en app i en app, det går i dagsläget inte att göra på en läroplatta. Så att då kan det bli väldigt besvärligt, om eleven måste ha flera appar att gå in i vid olika tillfällen.

ERIKA: Just det, men jag tänker den frågan då, blir den för förenklad för det finns inte ett verktyg, en app som kan svara på alla behov, eller?

EVA: Nej, det gör det ju inte rakt av. Alltså, man måste hela tiden utgå ifrån behovsbilden, och man måste utgå dels från eleven eller elevgruppens behov. Man måste också utgå

2020-03-16

ifrån undervisningens behov, vad är det för behov det här digitala verktyget ska uppfylla. Så det är lite det, tänker jag, man måste utgå ifrån.

JOSEPHINE: Mm. En elev kanske har behov av många funktioner medans andra kanske har behov av ett fåtal och kanske tycker att det är enklare att bara använda ett fåtal. Så att det kan se väldigt olika ut.

EVA: Mm.

ERIKA: Finns det fler frågor också är relativt vanliga?

EVA: Det är väl kanske lite grann ... Ja, frågeställningar, kanske jag ska uttrycka, som är vanliga, det är hur man får in det här i undervisningen på ett naturligt sätt. För digitala verktyg är inte ett ensamt ... ett sidospår på något vis eller ett särskilt spår, utan det ska implementeras i undervisningen. Så det är väl en sån där frågeställning som man ofta sitter och pratar kring, med lärare och arbetslag, när vi är ute och har rådgivning kring digitala verktyg, hur man får in det i undervisningen. Dels kontra gruppen och dels kontra kanske elever som har specifika behov av digitala verktyg, och hur kan man tänka för att implementera dem i undervisningssituationen på ett naturligt sätt.

ERIKA: Just det. Det låter som att ni får börja med att prata funktionen och vad den kan göra för jobb så att säga i undervisningssituationen. Men hur upplever ni då att kunskapen om de digitala verktygen ser ut i skolorna hos lärare? Känner man till verktyg som finns och har man koll på hur man på ett bra sätt kan använda dem?

2020-03-16

- JOSEPHINE: Ja, det är jättesvårt att svara på egentligen, för det ser väldigt skiftande ut. En del skolor har till exempel den här en till en-lösningen, att varje elev har en dator eller en läroplatta, medans andra skolor bara har ett fåtal till elever som är i behov av stöd.
- ERIKA: Som bara den gruppen elever har då, eller?
- JOSEPHINE: Ja. Så att jag skulle nog vilja säga att det är väldigt skiftande, och på en och samma skola kan det också vara stora skillnader.
- EVA: Så utmaningen är ju egentligen att hitta den här likvärdigheten. Alltså, hur kan vi få likvärdigt i det här användandet av digitala verktyg runt om i skolsverige, just för att tillgången till är skiftande i dagsläget.
- ERIKA: Mm. Hur ... och det här är lite intressant, tänker jag, med tanke på att vi som myndighet finns över hela Sverige, och ni representerar också två olika delar av landet. Du, Josefin, sitter på vårt Stockholmskontor och du, Eva, är ju i Luleå och jobbar mot Norrbotten. Vad är det man kan möta när det gäller just den här skillnaden av vad man har tillgång till?
- EVA: Jag tänker den vanligaste skillnaden, det var lite grann som du, Josephine, är inne till, att det är väldigt olika hur man har satsat på de digitala verktygen. En del skolor har ju valt en till en-lösningar, och där blir det per automatik, höll jag på att säga, att man arbetar mer med hur kan man få in det här med digitala verktyg och digitala möjligheter i undervisningen, och att man kanske nyttjar de digitala möjligheterna. Och på vissa håll har man kanske helt enkelt

2020-03-16

gjort så att man väljer att ge digitala verktyg till de elever som har uttalade behov, och då blir det inte lika naturligt införlivat i undervisningen på samma sätt som om man har en grupp elever. Därmed inte sagt att om man bara har få verktyg så arbetar man annorlunda eller sämre. Man kan arbeta väldigt gott med digitala verktyg även fast man kanske bara har tre digitala verktyg i klassrummet, eller tre enheter handlar det oftast om, i klassrummet, så kan man hitta vägar att jobba med det i alla fall. Men jag tänker att det kan se väldigt olika ut, det vi möter.

ERIKA: Mm. Och då gäller det, tänker jag också, för de olika landsändarna som ni då på något sätt representerar, att olika är ... ska man säga rubriken på hur det ser ut mellan skolor, oavsett om det är i Stockholmsområdet eller om det är i Norrbotten.

JOSEPHINE: Mm.

EVA: Mm.

ERIKA: Mm. Ni två har ju också lite olika inriktning när det gäller hur digitala verktyg kan vara ett stöd för elevers lärande. Du, Josefin, är ju framför allt inriktad på läs- och skrivsvårigheter, och du, Eva, har mer inriktning mot hur man kan använda digitala verktyg i matematikundervisningen, och även som ett stöd för elever som har kanske neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Skulle ni kunna ge exempel på hur digitala verktyg kan underlätta lärandet för de här olika elevgrupperna? Vill du börja, Josefin?

2020-03-16

- JOSEPHINE: Ja. Om man då tänker på vilka funktioner de här digitala verktygen behöver ha då för att kompensera just för läs- och skrivsvårigheter så kan man tänka sig att funktionen då ... att just det här att omvandla text till tal är väldigt välanvänd, att man med hjälp av en talsyntes får texten uppläst. Det kompenserar då för avkodningssvårigheter och läshastighet. Och sen det omvända då förstås, att man kan prata in text, att man omvandlar talet till text med hjälp av en dikteringsfunktion. Och det kan man behöva om man inte kan forma bokstäverna, om man inte har fått in det här skrivflytet riktigt. Sen kan man också behöva en funktion där man omvandlar bilden till text, med hjälp av sån här OCR-teknik, att jag kan fota en text och få den till redigerbar och uppläst.
- ERIKA: Oj, finns det en sån funktion? Det visste jag inte ens om, vad intressant.
- JOSEFIN: Rättstavningsstöd kan man också behöva, och digitala lär- och litteraturreсурser är också en funktion som är användbar, att man får tillgång till inlästa läromedel och inläst skönlitteratur.
- ERIKA: Just det, så det är de ...
- JOSEFIN: Det är väl de vanligaste funktionerna man använder för att kompensera just för läs- och skrivsvårigheter.
- ERIKA: Mm. Vad säger du, Eva?
- EVA: Ja, i matematiken ... Om man tänker utifrån behovet inom läs och skriv så kan det ibland handla om att kompensera i läsförmåga eller skrivförmåga. I matematiken så kanske vi

2020-03-16

inte kompenserar på samma sätt, vi har ju inget verktyg som direkt kompenserar räkneförmåga. Men det man kanske gör är att man får arbeta med de digitala verktygen och skapa en undervisningsform som underlättar i arbetet med matematik och för elever i matematiksvårigheter. Det kan till exempel handla om att ha ... konkretisera, att man har appar eller program som är konkret, digitalt material. Om man tänker på äldre åldrar så är det kanske inte alltid man har velat använda tiobasmaterial när man går i årskurs sex, i de här ...

ERIKA: Tiobasmaterial, vad är det?

EVA: Tiobasmaterial är ental, tio stavar och hundra plattor och tusen kuber. Och det handlar om att kunna skapa sig en bild av taluppfattningen. Sådant material finns ju även digitalt, och är du elva, tolv år så kanske du väljer att sitta med det digitala materialet framför det fysiska materialet. Så det kan handla om att konkretisera, det kan handla om att visualisera, att få stöd att skapa den här inre, mentala bilden på ... en talbild, en tallinje eller liknande.

ERIKA: Att du får se det då som en bild liksom?

EVA: Ja, precis, och att man kan få experimentera med vad händer om jag flyttar mig två steg på tallinjen, vad händer om jag flyttar mig bakåt och så vidare. Att man som får experimentera på olika sätt. Men sen handlar det också om att jobba med ... Man kan använda film ganska mycket i matematiken också. Dels kan eleverna själva skapa filmer för att sätta ord på vad det är de gör i matematiken. Säg att du jobbar med additionsalgoritmer, att samtidigt filma sig

2020-03-16

själv när man sitter och gör en uträkningen och pratar högt, vad är det jag gör, och sen titta på den efteråt och lyssna på sig själv. Att någonstans ... ja, få synliggöra sin egen kunskap den vägen.

ERIKA: Mm. Du tänker ... Är det kopplat då till just det här behov ... det som är arbetsminnesfrågor då, att man får hjälp med det visuella, att hänga med i sitt eget räknande, eller?

EVA: Det kan det dels vara. Och sen kan det vara utifrån arbetsminne i att man får använda det här som repetition. För det finns elever som man ibland upplever att de glömmer mellan gångerna, och då är det här med mattefilmer väldigt bra, att man kan då innan jag ska gå in och räkna ... ja, men additionsalgoritm, då tittar jag på en film, hur var det jag gjorde. Sen kanske man ska switcha, för en del blir det svårt det här med att byta räknesätt. Och då kanske man får se en film, hur var det med subtraktionsalgoritmer. Och så kan man få hjälp, så det är en form av minnesstöd, utifrån att repetition ... och få in huvudet lite grann i sättet att tänka kring de här olika strategierna helt enkelt.

ERIKA: Som att sätta sig på banan liksom.

EVA: Ja, lite så. Så det är det, och sen så handlar det mycket om det här ... Det finns ju färdighetstränings-appar som kan vara väldigt bra också, utifrån att eleverna får ganska snabb feedback, de kan få svarsalternativ, stöd i ... visuellt stöd, så att det kan vara färdighetstränings-appar som ger talbilder. Det kan också vara såna där adaptiva appar som

2020-03-16

ökar din progression efter hur du klarar uppgifterna, så den går varken för fort fram och den går inte för sakta fram heller, utan försöker rätta sig helt enkelt efter där du ligger i räkningen.

ERIKA: Just det, så det är en hjälp att följa eleven helt enkelt, och då kan man göra det väldigt individuellt och ...?

EVA: Mm, precis. Så dels är det det utifrån matematiken. Sen nämnde du också det här med elever inom NPF. Så där kan man fundera kring behov, för det är inte alla elever som har samma behov även fast man kanske finns inom samma diagnoskriterier. Men många gånger så kan det handla om struktur till exempel, och där kan digitala verktyg vara en oerhörd hjälp. Tidshjälpmedel bland annat är ju något som visualiserar tid. Att kunna få svar på frågan, hur länge ska jag jobba med det här, ja, men man kanske har ett tidshjälpmedel som helt enkelt visar hur länge är 20 minuter, och man ser hur det räknar ner. Det kan ...

ERIKA: Som en klocka som liksom ... Eller ja, det minskar.

EVA: Ja, den minskar, precis. Och det kan hjälpa mig att fokusera, det blir som inte något oändligt, att har jag inte uppfattning om vad 20 minuter är för någonting så kan det kännas som en oändlighet. Men får jag det synligt, så här lång tid är det, jag ser hur tiden försvinner, så kan det hjälpa mig att koncentrera mig.

ERIKA: Och behålla fokus då.

2020-03-16

- EVA: Och behålla fokus. Sen kan möjligheten till att få lektionsplaneringar i förväg, att läraren kan dela med sig genom digitala läroplattformar och så vidare.
- ERIKA: Det finns mycket med andra ord, ja.
- EVA: Det finns jättemycket, det här var bara en liten bråkdel.
- ERIKA: [skratt] Skrapa på ytan.
- EVA: Ja, precis [skratt].
- ERIKA: Ja. Men vad ser ni är viktigt då för att man som lärare ska kunna jobba på ett bra sätt med digitala verktyg så att man stärker sina elever då, som av olika anledningar kanske kämpar med delar av sitt lärande. Vad behöver lärare, men även tänker jag också, hur behöver en organisation vara riggad för att man ska ha bra förutsättningar att använda det här i sin undervisning?
- JOSEFIN: Ja, jag tänker att man behöver tillgång till digitala verktyg, alltså som datorer och läroplattor, program, applicenser, till alla elever. Därför att om man bara erbjuder det till ett fåtal elever som har störst behov, då blir det lite det här med hjälpmedelsstämpel över digitala verktyg, och då vill man inte använda det eftersom man vill vara som alla andra. Och det tänker jag är skolhuvudman och rektor som skapar förutsättningar för det.
- ERIKA: Mm, och det är någonting som vi möter då, att vi får höra om att elever inte vill?

2020-03-16

- JOSEFIN: Ja. Jag möter ofta lärare som säger att de har svårt att få elever att använda digitala verktyg, och då har de just bara ett fåtal i sin klass till exempel.
- ERIKA: Just det, för att det då på något sätt blir utpekande att man har ett behov?
- JOSEFIN: Ja. Och sen så tänker jag att man som lärare behöver känna sig trygg i att kunna hantera de här digitala verktygen i sin undervisning, att man tänker att man behöver använda dem för hela gruppen och inte bara vid ett fåtal tillfällen med enstaka elever. Utan man kan till exempel visa hur man kan använda en talsyntes för att bearbeta sin text, det har alla elever nytta utav.
- ERIKA: Mm. Hur kan man göra det? Det där lät intressant, använda talsyntesen.
- JOSEFIN: Ja, men jag tänker att man som lärare modellerar lite grann, att man tar upp texter och visar på hur man gör när man använder en talsyntes och går igenom texter och tänker på interpunktion och grammatiska ... styckesindelning och så man kan jobba med texter.
- ERIKA: Mm, just det, så att man kan få den uppläst då och sen ...?
- JOSEFIN: Så hör man lite grann hur texten faller sig och man kan rätta sig, för många elever tycker att det är besvärligt och man ser till slut inte vad man har gjort för skrivfel i texten heller.
- ERIKA: Mm, men när man får den uppläst, då får man syn på ...?
- JOSEFIN: Då hör man, ja.

2020-03-16

- ERIKA: Just det, så då kan det vara till nytta för hela gruppen och inte bara för de elever som kämpar extra mycket med bokstäver?
- JOSEFIN: Nej, utan jag tror att många elever ... eller jag har hört också att det är många elever som tycker om att lyssna på sina texter som man har skrivit, snarare än att gå tillbaka rent visuellt och titta igenom texten.
- ERIKA: Mm, intressant. Vad tänker ni då, alltså just ... Här pekar ni på förutsättningar, eller vad man ska säga, som behövs, men hur är det för lärare i dag, upplever ni? Har de fått den här kompetensen och de här förutsättningarna, vad ... Går det att säga något generellt?
- EVA: Ska vi säga som vi sa tidigare? Det är väldigt olika.
- [skratt]
- ERIKA: Ja.
- EVA: Det är väldigt olika. Det är väldigt olika hur man har riggat i organisationen kring arbetet med digitaliseringen i skolan. För dels så kräver det också ... Det kräver att man avsätter tid, det kräver att man ger möjlighet till att göra det till ett tillsammansjobb, för det här ska inte ... Det här arbetet ska inte vila på en ensam lärares axlar i klassrummet, utan det här kan man göra som arbetslag, som skola. Sen har ju ... precis som du sa, att skolhuvudmännen har ju ett visst ansvar i det här med att rigga för att kunna jobba med att fler elever får tillgång till de digitala möjligheterna. Att man tänker på vilka licenser kan vara viktiga att köpa in, bara inte utifrån att vi köper in ett litet antal, det kanske är

2020-03-16

viktigare att köpa in det som en så kallad skolhuvudmannalicens eller kommunlicens, så att alla elever i kommunen eller skolhuvudmannen har tillgång till den här tjänsten. Eller så kan man tänka att ja, men vi köper bara 50 licenser, 100 licenser, och så är det bara de få eleverna som har ett uttalat behov som får det. Men då blir det svårare för pedagoger att rigga i klassrummet också, att bygga undervisningen utifrån de digitala möjligheterna som finns i skolan i dag.

ERIKA:

Mm. Hur får man göra då, om man inte har det här tänket att vi ... det här är något som alla elever i min klass jobbar med, utan det är några få. Hur löser man det då?

EVA:

Jag tänker att man kan skapa gruppuppgifter. Alltså, om man tänker att man har några få enheter i klassrummet eller att man har några få arbeten, att man kan göra det till ett gemensamarbete, så att de här digitala verktygen faktiskt blir naturliga även fast vi inte har tillgång att dela ut en till varje så att säga, elev. Så kan man ändå införliva det i undervisningen, för att då de eleverna som verkligen behöver det, när de ska använda det enskilt så känns det väldigt naturligt för dem, för det här är någonting vi har jobbat med hela klassen. Sen har jag möjlighet att jobba med det enskilt också.

JOSEFIN:

Mm. Men jag tänker också att varje skola behöver ha en strategisk plan för just kompetensutveckling för lärarna, och de här inköpen som du pratar om, Eva. Inköp av digitala verktyg och app och programlicenser, så behöver man ha en lite mer långsiktig plan för det, för det räcker inte att man får besök på skolan en timme på ett arbetslagsmöte och

2020-03-16

någon kommer och visar de här digitala verktygen, utan det behöver vara lite mer långsiktigt än så. Och framför allt behöver man ge lärarna förutsättningar.

EVA: Det är ett återkommande arbete, det går som inte att släppa att tänka att nu 2019 satsade vi på digitaliseringen, så nu har ni det, så går vi vidare. Det förändras också i ... Jag menar, den här digitala utvecklingen, det händer ju saker. Så därför måste det kontinuerligen [?? 0:21:02] hela tiden finnas med i verksamhetens planer och i arbetet.

ERIKA: Men vilka ... Ni pratar om att man behöver ha en strategi men vilka delar består då en sådan här strategi av, skulle ni säga?

EVA: Mm. Dels är det kanske vilka ... alltså inköp var vi inne på, men det måste vara genomtänka inköp. Det går som inte bara att ... utan det här måste man ha tänkt igenom. Det behöver finnas en kompetensutvecklingsplan. Kompetensutvecklingsplanen behöver innefatta dels då kompetens att använda de digitala verktygen, men viktigast av allt är ju också att sätta in det här i ett pedagogiskt sammanhang och sätta in det i undervisningen, så att man har ett pedagogiskt syfte när man använder de digitala verktygen.

ERIKA: Vad menar du med det? Bara så att ...

EVA: Men ur ett pedagog... Alltså, att man har en genomtänkt pedagogisk idé. För om man tar till exempel färdighetsträningsappar [?? 0:22:05], det är inte så att man kanske har ... eleven blir bättre för att de tränar färdighetsträning i en app eller i en iPad eller en platta,

2020-03-16

kontra med om de gör det i pappersform. För det är inte någon ... Det är samma tal, det är samma arbete. Men däremot så kanske man har ... Det genomtänkta syftet i det kan ju vara att ja, men här har jag en direkt feedback, det är därför vi använder den här. Eleven får ett mervärde utifrån att använda den här färdighetsträningsappen kontra om de använder pappersformen.

ERIKA: Mm, för att man ser om man har rätt eller fel på svaret, är det den återkopplingen?

EVA: Ja, ganska snabbt. Ja, precis.

ERIKA: Ja, just det.

EVA: Det kan vara en grej, sen kan det finnas större delar. Jag tänker, du lyfter det här med att använda till exempel inläst material eller talsyntes. Där kan man fundera kring hur använder vi det i ett pedagogiskt syfte till hela gruppen. Det kan vara att man jobbar med inläst material med hela klassen, att när vi ska gå igenom ett kapitel i NO så väljer vi att lyssna hela klassen tillsammans på det inlästa materialet. Jag kan stoppa och prata kring innehållet som pedagog. Sen när eleverna själv sen ska kanske läsa eller lyssna så har de erbjudande att välja själv, om de vill läsa med ögonen eller läsa med öronen. Alltså, att man som tänker igenom varför sätter jag in det här, så att man inte förväntar sig att bara för att jag sätter in det här så får jag en effekt, för det måste riggas runt i kring.

ERIKA: Mm. Jag tänker, det finns en debatt i dag kring användandet av digitala verktyg och digital teknik i undervisningen, och att det till exempel påverkar läsförmågan negativt och att

2020-03-16

man inte utvecklar handstilen eller att elever surfar iväg från skoluppgifterna för att man kan det. Möter ni de här farhågorna när ni är ute på rådärenden?

JOSEFIN: Ja, det kan jag nog tycka att vi gör, ibland i alla fall gör jag det. Och jag tänker så här att har man svårigheter till exempel med avkodningen så behöver man ju träna, fonemgrafemkopplingen, alltså bokstavsljud med bokstav, just för att få upp sin läsförmåga. Så det är jätteviktigt att man färdighetstränar, men under tiden som jag färdighetstränar så behöver jag också utveckla min begreppsförståelse och läsförståelse, och det behöver jag då göra genom att till exempel lyssna på skönlitterära böcker för att just få den här läsförståelsen och begreppsförståelsen, att inte den avstannar, utan jag behöver komma vidare i min kunskapsutveckling. Så att de behöver användas parallellt, träningen och de digitala verktygen. Så att det är liksom inte antingen eller, utan parallellt, skulle jag vilja säga.

ERIKA: Mm.

EVA: Det är inte så att man ska tänka att de digitala verktygen ska ersätta, om man tänker, analoga verktyg, utan de ska verkligen finnas sida vid sida. Det man måste tänka igenom ... Man måste göra det här valet, när ska jag välja till ett digitalt verktyg och när ska jag välja bort, utifrån pedagogiskt syfte och utifrån behov. Och har man syftet att här ska det ske ett lärande så ska det inte finnas hinder i någonting annat. Jag tänker nu när du lyfter det här med läsningen till exempel, är det så att jag ska ta till mig kunskap från en text så ska inte hindret finnas i att jag har svårigheter i avkodningen, utan då måste det finnas andra

2020-03-16

sätt som är bättre för nu ska jag jobba med att ta till texten helt enkelt. Så det tror jag är en viktig bit, att inte tänka att det ska ersätta analogt, utan det ska finnas sida vid sida. Och fundera på, vad är syftet nu när vi använder det.

ERIKA: Mm.

JOSEFIN: Mm. Och det är samma sak, tänker jag, din fråga där med att forma bokstäver. Så har man svårt att forma bokstäver så kan det bero på att man har svårigheter med öga-hand-koordinationen och då behöver man förstås träna det genom att till exempel spåra med penna och papper. Men under tiden man gör det så kan man behöva prata in text eller använda tangentbord, just för att utveckla sin skrivutveckling så att man inte stannar i utvecklingen.

ERIKA: Just det, för då kan man tänka lite, tycker jag, när jag lyssnar på dig, just att ... Alltså, skulle man göra då på det ena sättet bara så skulle det inte matcha kanske det man skulle kunna förmedla eller ta in om man fick göra det digitalt.

JOSEFIN: Nej, eftersom jag stannar i min kunskapsutveckling om jag hela tiden tränar, utan jag behöver liksom skilja på träna och lära i skolsammanhanget.

EVA: Sen tänker jag, du lyfter det här med att ... risken att elever surfar iväg när de sitter och jobbar med dator eller platta eller liknande. Och där tror jag att det är jätteviktigt att man har gjort en överenskommelse med eleverna, vad är det vi gör med de digitala verktygen i skolan. Det finns ju ett syfte, i skolan är det ett pedagogiskt verktyg. Hemma så kanske man använder dator eller platta till någonting annat,

2020-03-16

men här i skolan så är det ett pedagogiskt verktyg och vi använder det i ... för träna och för att lära, det är det vi använder det till.

ERIKA: Så att göra det väldigt klart och tydligt?

EVA: Mm, precis. Och då tror jag att är man överens med barnen kring det så kommer det att minska, den här risken att de drar iväg.

ERIKA: Om ni ser till eleverna, och då tänker jag särskilt på de elever som vår myndighet finns till för, vad gör tillgången till de här digitala verktygen och det här sättet att använda det i undervisningen för skillnad för deras möjligheter att lära? Men kanske också visa sina kunskaper. Hur skulle ni beskriva det?

JOSEFIN: Ja. Om jag skulle kunna sammanfatta det lite i fyra begrepp så tänker jag så här att det är ökad likvärdighet, tillgänglighet, delaktighet och självständighet. Och då tänker jag att ökad likvärdighet, det handlar om att kunna möta elevens behov, och då kanske genom ett digitalt verktyg. Och då tänker jag också att då gör man undervisningsmiljön tillgänglig, alltså jag kan arbeta med samma texter på samma textförståelsenivå som mina jämnåriga klasskamrater. Jag kan få texten uppläst med hjälp av en talsyntes, och då känner jag mig ju delaktig i just den läraaktiviteten. Och jag kan också fota texten och få den uppläst, vilket gör att jag självständigt kan jobba med de här textuppgifterna, jag behöver inte vara beroende av en lärare som kommer och läser upp eller någon annan. Så jag

2020-03-16

tänker att det är väl först då man kan prata om likvärdiga förutsättningar.

ERIKA: Att man som elev får ... Man får tillgång till det man ska lära sig på det sätt som funkar bäst för en själv?

JOSEFIN: Ja, att man kan möta elevens behov, det är väl så jag tänker kring likvärdighet.

ERIKA: Just det, och det kan de digitala verktygen då hjälpa till att skapa?

JOSEFIN: Ja.

ERIKA: Mm. Någonting som du vill lägga till, Eva?

EVA: På SPSM:s webbsidor för digitalt lärande så har vi några filmer som heter Rätt verktyg gör skillnad. I en av dem så intervjuas en elev som beskriver hur de digitala verktygen har stöttat i lärandet. Samma elev gjorde de ett reportage omkring när den eleven nu går på gymnasiet, här i höstas, i en lokaltidning. Och han beskriver där hur viktigt det har varit, specialpedagogernas förhållningssätt, till att skapa ett bra lärande, rätt förutsättningar för lärande för honom. Och beskriver också hur ... tidigare hur han kunde känna frustration och hur han blev stökig för att han fick ut sin frustration över det, och hur bemötandet i den här nya skolan som han kom till där han fick digitala verktyg och rätt digitala verktyg ... Han beskrev det så här, "Det kändes som en ny värld. Det var tryggt och bra, och jag fick hjälp som jag tidigare saknat. Plötsligt kändes skolan roligt." Jag tycker det är en så varm berättelse på något vis, hur viktigt det är, om man tänker ur ett individsammanhang.

2020-03-16

ERIKA: Mm. Men vilka råd skulle ni vilja ge då den ... alltså de lärare som lyssnar nu som vill veta mer och lära sig om hur man kan utveckla sitt sätt att jobba med digitala verktyg i undervisningen?

JOSEFIN: Jag tänker, många kommuner har ju också tillgång Skoldatatek, och det är en sån övergripande tjänst där man jobbar just med IT och specialpedagogik, dit man som pedagog kan vända sig om man vill ha just kompetensutveckling kring digitala verktyg.

EVA: Sen tänker jag att man tillsammans i verksamheter kommer överens om dels gemensamma förhållningssätt. Man kan också fundera på vilka behov har vi i våra grupper och vad finns det för digitala verktyg som kan möta de här behoven. Och hur kan vi använda dem som en naturlig del i undervisningen, lite grann att skapa undervisningssituationer utifrån dem också.

ERIKA: Vad finns det för stöd att få då från vår myndighet? Vad är det vi gör och ger till skolor som vill lära sig mer om de här frågorna?

JOSEFIN: Ja, dels så har vi ju webbkurser, som jag tror du är inblandad i, Eva.

EVA: Ja. Vi har nätkurser, digitalt lärande, i olika konstellationer som man kan söka. Och då läser man dem egentligen genom vår kursplattform. Sen tänker jag att vi har tips och idéer, en skriftsamling som innehåller hur man kan göra olika inställningar i olika operativsystem, som kan öka tillgängligheten på olika sätt. Så det skulle man kunna ladda

2020-03-16

ner och titta utifrån den enhet man använder i sin verksamhet.

JOSEFIN: Just det, de har vi på våra sidor om digitalt lärande.

ERIKA: På webben då?

JOSEFIN: Ja.

EVA: Ja, precis. Vi har ju en tjänst som heter Fråga en rådgivare som man kan mejla in eller ringa in frågor, om man har frågor kring digitalt lärande också, och digitala verktyg. Så det är en väg att få stöd av oss också. Sen har vi en tjänst på SPSM som heter Hitta läromedel, där man kan söka olika digitala verktyg. Man kan välja mediatyp och få förslag på program och appar utifrån olika läromedelsegenskaper. Så det är ett tips om man söker något läromedel som är digitalt.

ERIKA: Så där kan man få svar på den där inledande frågan som ni tog upp, just finns det några bra appar?

EVA: Man kan få det, och så får man fundera på om det är en bra app för det behovet man själv har.

ERIKA: Just det, så man får börja med behovet.

EVA: Mm, precis. Sen har vi också vår nyreviderade skrift som tidigare hette IT i lärandet för att nå målen, numera Digitalt lärande för att nå målen, som kommer att finnas ute från och med mars 2020 på vår webbplats. Sen har vi också på SPSM utvecklingsbidrag om man har några projekt som man vill göra. Och då kan man fundera om man vill göra något projekt som handlar om digitala verktyg och öka tillgängligheten i undervisningen. Så det kan man söka

2020-03-16

också. Sen har vi en rådgivning, där du och jag jobbar, Josefin.

JOSEPHINE: Mm. Kan man skicka in en förfrågan om specialpedagogiskt stöd till oss. Så hör vi av oss till skolan.

ERIKA: Mm. Just det, det finns många olika sätt, tänker jag, i såna fall, som vi ger stöd på. Om man vill jobba med de här frågorna bland annat.

JOSEFIN: Ja.

EVA: Sen är digitalt lärande, det vi pratade om i början, det är ju inte ett särskilt spår. Så många av våra fysiska kurser, de har ju inslag av digitalisering. Alltså, det kan handla om ... Om det handlar om AKK så pratar vi även ... vad finns det för digitala möjligheter inom AKK.

ERIKA: Mm, och AKK, det är alternativ och kompletterande kommunikation?

EVA: Ja, precis.

ERIKA: Olika sätt att stötta upp kommunikation.

EVA: Ja. Och jag tänker Josefin, du som jobbar en del med synfrågor. När ni har synbaskurser så pratar ni också digitala möjligheter.

JOSEFIN: Ja, en ganska stor del gör vi det. För att just kompensera för en synnedsättning.

EVA: Mm. Så att jag tänker, det genomsyrar mycket av ... Det ligger som ett paraply, kan man säga, över mycket det arbete vi gör.

2020-03-16

- ERIKA: Och då tänker jag, då är väl det också ett uttryck för just det faktum att användandet av digitala verktyg gör stor skillnad för de elever som vi finns till för myndighet. Det låter som att det är logiken bakom, vi ser att det har effekt och därför så är det någonting som är med på många ... på olika ställen.
- JOSEPHINE: Ja.
- EVA: Mm. Och en sak tänkte jag som vi kanske inte har pratat så mycket om, det är faktiskt elevens röst och i användandet av digitala verktyg. Och den är ju oerhört viktig, för när en elev använder ett digitalt verktyg ... Man vill ju oftast göra inställningar som passar till en själv, och då är det viktigt att eleven finns med. Använder man till exempel en talsyntes så kan det vara bra att jag får välja röst som elev, inte att min lärare väljer en röst som den anser är bra för mig, utan att jag får vara med och påverka. Vilken röst vill jag ha, eller jag kan vara med och påverka hur vill jag att bakgrunden på mitt ordbehandlingsprogram ska ha för färg, kontra vad vill jag att tecknen ska ha för färg. Att man får vara med och påverka utformningen av det digitala verktyg men också i situationer när man använder det. Så elevens röst är oerhört viktig i det här arbetet.
- ERIKA: Mm. Det var väl väldigt bra slutord, tänker jag, för det här samtalet, eller hur?
- JOSEPHINE: Ja.
- ERIKA: Elevens behov i fokus och att eleven får vara delaktig och också påverka utformningen.

2020-03-16

EVA: Mm.

ERIKA: Tusen tack för att ni kom hit och berättade om hur man som skola kan arbeta med digitala verktyg och att i fokus är just den här frågan att göra lärandet tillgängligt för elever som har behov av anpassningar och stöd. Och jag tycker att ni har satt ljuset på just att det här digitala ... eller användandet av digitala verktyg, det är inte ett trollspö, utan det är som all undervisning, att det krävs en tydlighet när det gäller vad är det det här ska användas till, vad ska det göra för jobb i det här klassrummet. Och vi kommer fortsätta att prata om det här ämnet också i kommande poddavsnitt, så håll utkik ni som lyssnar. Och om ni vill veta mer om digitalt lärande som vi har pratat om här så finns också mer om det på webbplats.

INFORÖST: Tack för att du lyssnat på Specialpedagogiska skolmyndighetens podd. Fler avsnitt kan du hitta på vår webbplats och där poddar finns. Om du vill veta mer om oss och vilket stöd vi erbjuder, gå in på vår webbplats, spsm.se. Följ oss även på Facebook, Twitter och Instagram.